

مرند اۆيكو

Mərənd öykü

دلى ممد

يازار: حميد آرغيش

Web address: www.marand-oyku.arzublog.com

Facebook: www.facebook.com/marandoyku

Email: rezaaydin491@yahoo.com

ھەر گون سحر گون دۇغمادان چۆرەك آلماق اوچون ائودن ديشارى چىخاردىم.
 او، آلتىمىش - يىتمىش ياشلارنىدا، بىلى بۆكۈلمۈش، باشىنى تام تۈكلرى آغارمىش بىر كىشى
 ايدى. بىر عصايا سۈيگەنمىشكىن، ھەر گون منىم گىلمەيىمى گۆزلردى. او دئيردى: "ايندى
 گىجەلىرى ياتا بىلمىرەم...آمان بو قوجالىقدان!...ئىلە اونا گۆرە چۆرەك آلماق باھاناسىيلا ائودن
 ائىشىيە چىخىرام...اۋلومو گۆزلەمكىن دەداھا جانا دۇيىموشام..."
 او گون سحر منى گۆروبىن: - "آخشام فىكر ائىدىردىم بو گون سەنە نە تەرىف ائىدەم!" - دئدى - "ايندى
 تاپمىشام نەن سەنە سۆز آچام... دوزدوربىر آز اينانيلماز دىر، آما سەن اينان ھامىسى دوزدور...
 سەن دە چالىش اۋىلە اولاسان..."
 سىغار ائىشمىك اوچون چۆرەك خانا اۋونىدە اولان آغاچا داياندى. مەن دە كىنارىندا دوروب اۋونون
 ايشىنە گۆز تىكدىم. عادت ائىتمىشىدى. سەھىت ائىتمەن بىر سىغار ائىشەردى.
 - "فىكىر ائىدىرەم 21 - 20 ياشىم وارىدى. آذربايجان دئموكرات فرەقىسى تەزە ايشىدن سالىنمىشىدى.
 گىچ شاھىن قۇدورغان زامانلارى ايدى. توت ھا توت ايدى. مەن دە بىر باھانا اوزەرە توتدولار. اولار
 مەن بىر شەرخ مەجلىسىندە، شەرخ اوخوياركن قامارلادىلار. دۇرد ايل ھىسە مەھكوم اولدوم. دئدىلر:
 "گوناھىن بودور كى، پول آلبىسان مەغل، تاتار دىلىندە شەرخ يازاسان. سىز باشقالارىنى مەستقل
 ھۆكۈم قورماغا تەرىك ائىدىرسىز!"... آما مەن نە قەدەر "آنا دىلىمدە يازمىشام" دئسەم دە
 كىمەسەن قولاغىنا گىرمەدى.
 سىغارىن كاغازىن دىلى ايلە ياشلادى... مەن اونون شەخىر اولدوغونو ايندىيەجەن بىلمەمىشىدىم...
 سىغارىنى چۇ بوغا تەخىب، يەخدى. مۇھكىم سوموراندا سونرا سۆزۈنە بىلە داوام وئردى:
 - مەن دۇستاق اولدوغوم يئردە ايكى نەردە وار ايدى... داھا دۇغروسو بىر نەردە وارىدى، آما
 اورانىن آغىر شەرايطىنە دايانامىش و دامارىن ووروب، ائىتتەخار ائىتمىشىدى... اورادا اولانلار بىرى
 20-25 ياشىندا ايكى آرىق، رەنگى سولموش، عىبەجە و سەفىيە بىر اوغلان ايدى. دوستاق دا ھامى
 اونو "دىلى مەد" سەسلەيىردىلر. اوگاھدان ھەتچ بىر دىل و سەبب اوزەرە چىغىر - باغىر سالىر،
 زىندانى باشىنا آلىردى. بەشىلرى اونو بىر مەھلەن باش فەدايىسى بىلىردىلر... او زامان فەدايىلرى
 توتسايدىلار مەھكەمەسىز اعدام ھۆكۈم وئرىپ، دارا چەكەردىلر...بەشىلرى دئىرىدىلر قىز اوستە بىر
 ژاندارمانى اۋلدوروب.. بەشىلرى ايسە دئىرىدىلر بىر خانى اۋلدورەن سونرا قاچاندا ژاندارمالارلا
 اوغراشىپ، آما ژاندارمالار اونون باشىندا توفەنگ قونداغى ايلە ووروبلار سەفىيە اولوب... مەن اۋزوم
 نەچە دەفە اونولا دانىشماق ايسەتەدىم آما ھەر دەفە چىغىر - باغىردان سئواى باشقا بىر جاواب
 آلا بىلمەدىم... بونو دا دئىم كى، دوستاقدا كىمەسەيە گۈۈنەمەك اولمازدى. ھامى زىندان
 رەئىسىنىن جاسوسلارىندا قورخوردولار. چەتدە دە آرخامجا ائىشىدىردىم كى، دئىرىلر: "بودا
 جاسوس دور".

دلی ممد چیغیر - باغیر سالان دلی لردن اولسایدی دا، خطرسیز ایدی. کیمسه یه ایلشیمزدی. گاهدان ائله ساکیت اوتوروب بیر نقطه یه زیله نیردی کی، اونا دلی دئمک اولمازدی... بیر نفر ده وار ایدی کی، 55-60 یاشلاریندا ایدی. او مشهور عاشیق، "عاشیق ولی" ایدی. یاشینا باخمایاراق دیری باشلی و بدنی دولو ایدی. اونا دئمیشدیلر: "اگر شاهها مدح یازیب اوخویاسان، سنی بوراخاجاییق". اونا دا منیم کیمی "ارتکاب جرم" حالیندا توتوموشدولار... آخی خصوصی بیر مجلسده جنوبی آذربایجانین میلی سرودونو اوخویوردو... اونا بیر گون دئدیم: "عاشیق ولی قبول ائده جک سن می؟". اول تکجه گولومسه دی. آما بیردن وولقان کیمی پارتلادی: "دئیرلر شعرلرینده آذربایجانی اؤیمکدن علاوه شاه مردان - دان اوخوموسان... بیز بو "مردانی" آرشیولریمیزده تاپانمادیق... اگر شاه آریا مهردن اوخویاسان هئچ بیر سؤز سورمادان سنی سربست بوراخاجاییق".

سونرا فیکره دالدی... دلی ممد ده بیر طرفده بارماقلاری ایله اوینایردی.
من:

- "اونلارا آخیر نه جاواب وئره جک سن؟" دئییب سوروشاندا، ایتی باخیشلارینی اوزومه تیکدی. شوبهه سیز منی جاسوس بیلیردی... گولومسه دی. سونرا یالنیز: "آزادلیق بؤیوک نعمت دیر! بیر قوش دا آزاد اولماغی سئویر.. ها قالا اینسان اوغلو اینسانا!.." دئدی.
من هله اونون سؤزون قاورایانما میشدیم کی، دلی ممد یئنه های - کوی سالماغا باشلادی.

1 1 1

گون اورتایا آر قالیردی. گون دوغمادان هامینی دوستاغین حیه طینه توپلامیشدیلا. اورادا هر جور آدم تاپیلاردی... اوغرو، قاتیل، پیچاق چکن، لات، سیاسی شخصلر... او قالابالیقدا دلی ممد مندن نئچه نفر اوپاندا دورموشدو. او، صندل اوسته چیخمیش "عاشیق ولی" یه زول - زول باخیردی. بیر آن اولسادا، گؤزلرین اوندان چکمیردی. حیه طین بیر طرفینده زیندان باشچیلاری، هابئله شاه طرفیندن گلن اؤزهل مأمورلار تمیز صندلر اوسته اوتورموشدولار. دووارلار باشیندا دا نئچه مسلح عسگر اوپان - بویانا گئدیردیلر...

زیندان رئیسی خئلیک شاهها مدح ائده ندن سونرا دئدی: - "بورادا اولان «عاشیق ولی» شاهها بیر تعریف قوشوب کی، ایندی اوخور... سیزی ده بورایا توپلامیشیق بيله سیز کی، شاهی عاشیقلار دا اؤیور، اونا تعریف نامه لر یازیرلار..."

سونرا اوزونو عاشیق ولی یه ساری توتوب:

- "اوجادان اوخو..." دئدی.

عاشیق ولی نچه لحظه دوستاقلارا باخدی. نچه نفر یئرلرینده قیملداشیردیلار. بیر ایکی نفر ده "اوتان دوش آشاغی!"، "عاشیقلارین آیرین آپارما" دئیلر. آخیردا عاشیق ولی دریندن بیر نفس چکدی:

"بیز دونیانین قورخو بیلمز بیر قهرمان ائلی بیک

آلولاردان یارانیلیمیش آذربایجان ائلی بیک..."

سسلی اوجا و اورهیه یاتان ایدی. کیمسه دن سس چیخمیردی. هامی عاشیق ولی نین آغزینا باخیردی...

"یوردوموزو یاشاداجاق آدیمیزلا سانیمیز

تاریخلرین زینتی دیر، شهرتیمیز شانیمیز

هندوستانین داغلاریندان مؤحکم دیر ایمانیمیز..."

اونون سئحیرلی سسلی نچه لحظه هامینی افسون ائدی... آنجاق هامیدان اول زیندان رئیسی یئریندن سیچرادی... قیافه سی پوزولموشدو. میرتیلدانا راق ساغ الی کمرینده کی تاپانچایا طرف گئدی...

نچه لحظه عاشیق ولی "نین سسلی اونا ساری آچیلان قورشون سسلی آراسیندا محو اولدو. سینه سیندن شورولدا یان قان، پالتارلارینی بویادی... عاشیق ولی نین سسلی کسلیردی:

"بیز دونیانین قورخو بیلمز بیر قهرمان ائلی بیک

آلولاردان یارانیلیمیش آذربا... یجا... ن ائلی... بیک..."

هله اونون سسلی کامیلجه کسلیمه میش، اؤزو ایسه صندلین اوستوندن آشاغی آشمامیشدی کی، بیردن بیر جینگیلیتی لی سس، شعرین قالان حیصه سیندن اوخودو:

"بیز بیر ائلیک قوی بیلینسین آندیمیزدیر سؤزوموز

خائن لره مرحمت له باخا بیلمز گؤزوموز..."

دوستاقلارین دا سسلی اوجالیردی، هامی او شعر ی اوخوردو... او جینگیلیتی لی سس دلی ممدین سسلی ایدی...

سون

1376

و سنین؛ حنکایه لریم...! - کیتابیندان